כלל גדול. כל היודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת כו'. פי' בקונטרס אע"פ שלא נודע לו בינתים אמרינן יימיס שבינתים הויין ידיעה לחלק שאי אפשר שלא שמע בינתים שאותו יום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות וקשה לה"ר אליעזר דאמר בגמרא (לקמן דף ע:) קלר וטמן כגרוגרת בשבת וחזר וקלר וטמן כגרוגרת בחדון שבת ושגגת מלאכות קלירה גורלת קלירה וטחינה גורלת טחינה פירוש ואינו חייב אלא אחת ובשבת אחת אחרי דבשתי שבתות היה חייב בימים שבינתים הויין ידיעה לחלק אלמא אע"פ שנודע לו קודם קלירה אחרונה שאותו יום שבת הוא להא בחדון שבת קלר וטמן אפי' הכי לא הויא ידיעה ותשיב העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור שהמלאכה מותר' וטעמא משום דכתיב[1] אז הודע אליו חטאתו[2] שיהיה לו ידיעת חטא ועוד הקשה ריב"ם דבגמרא מפקינן לה מקרא ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו למה לן קרא ועוד קשה לר"י דתנן בפרק אמרו לו (כריתות דף מז.) א"ר עקיבא שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה כו' אמר ליה[3] חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמוראי בגמרא היכי בעי מיניה וקאמר בסוף שמעתא[4] ולרב חסדא דאמר שגגת שבת וחדון מלאכות הוא דבעא מיניה אי יימיס שבינתים הויין ידיעה לחלק או לא נדה מאי יימיס שבינתים איכא ומשני שבא עליה וטבלה ולאתה וחזר ובא עליה והתם אפילו איחרה כמה שנים ולא טבלה תשיב הכל העלם אחד אלא כשטבלה[5] ימי היתר שבינתים אע"פ דלא ידע כמי שידע דמי ה"נ גבי שבת אע"פ שלא שמע ימי היתר שבינתים הויין ידיעה לחלק דגזרת הכתוב היא שתהא שמירה לכל שבת[6] ותימה דהתם ליף רבי אליעזר שבת מנדה ואדרבה בשבת כתיב קרא ובנדה לא כתיב ונראה לר"י דהא דנפקא לן מקרא בגמרא היינו כרבי אליעזר[7] ברבי שמעון דהתם דאמר לא כך שאלו רבי עקיבא לרבי אליעזר אלא הבא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו משבת: האומר גד גדי וסנוק לא אשכי ובושכי יש בו משום דרבי האמורי ר' יהודה אומר גד אינו אלא לשון ע"ז שנאמר[8] העורכים לגד שלחן הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרבי האמורי[9] דונו דני יש בו משום דרבי האמורי ר' יהודה אומר אין דן אלא לשון ע"ז שנאמר[10] הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהיך דן האומר[11] לעורב צרח ולעורבתא שריקי והחזירי לי זנבך לטובה יש בו משום דרבי האמורי[12] האומר שחטו תרנגול זה שקרא ערבית ותרנגולת שקראה גברית יש בו משום דרבי האמורי אשתה ואותיר אשתה ואותיר יש בו משום דרבי האמורי המבקעת[13] ביצים בכותל (והטח[14]) בפני האפרוחים יש בו משום דרבי האמורי והמגים בפני אפרוחים יש בו משום דרבי האמורי המרקדת והמונה שבעים ואחד אפרוחין בשביל שלא ימותו יש בו משום דרבי האמורי המרקדת לכותח והמשתקת לעדשים והמצווחת לגריסין יש בו משום דרבי האמורי המשתנת בפני קדירתה בשביל שתתבשל מהרה יש בו משום דרבי האמורי אבל נותנין קיסם של תות ושברי זכוכית בקדירה בשביל שתתבשל מהרה וחכמים אוסרין[15] בשברי זכוכית מפני הסכנה תנו רבנן[16] נותנין בול של מלח לתוך הנר בשביל שתאיר ותדליק ונותנין טיט וחרסית תחת הנר בשביל שתמתין ותדליק אמר רב[17] זוטרא האי מאן דמיכסי שרגא דמשחא ומגלי נפטא קעבר משום[18] בל תשחית חמרא וחיי לפום רבנן אין בו משום דרבי האמורי מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון:

הדרן עלך במה אשה

כלל[19] גדול אמרו בשבת[20] כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת[21] היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל הרבה. על ידי שגגת שבת שעכשו שבת היום מדקתני סיפא היודע שהוא שבת מכלל דרישא בדאין יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בענין זה ולא נודע לו בינתים שחטא: חייב על כל שבת ושבת. חטאת אחת לכל שבת ולא נודע לו בינתים והעלם אחד הוא אמרינן יימיס שבינתים הויין ידיעה לחלק[1] אע"פ שלא שמע בינתים שאותו היום הוא שבת אלא שלא נזכר לו במלאכות שנעשו[2] בו ושגגה קמייתא משום שבת הוא דהואי והא אתיידע ליה ביני ביני הלכך כל חדא שבת חדא שגגה היא ומיהו על הרבה מלאכות שבכל שבת לא מיתייב אלא חדא דכולה שבת חדא שגגה דהא לא שגג אמלאכות דידע הוא שהמלאכות אסורות אלא אשבת הוא דשגג: היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה. שלא ידע שהמלאכות הללו אסורות ועשאם כמה פעמים בכמה שבתות חייב על כל אב מלאכה חטאת אחת ואף על פי שחזר וכפלה בכמה שבתות כולה חדא שגגה היא דהא לא נודע לו בינתים ולענין שגגת שבת הוא דאיכא למימר יימיס שבינתים הויין ידיעה לחלק אבל לענין שגגת מלאכות לא אמרו הכי דמשום הפסק יימיס אין לו לדעת אלא אם כן ישב ועסק לפני חכמים בהלכות שבת ומיהו בחטאת אחת לא מיפטר על כל שבת דשגגה לאו בשבת הוא אלא במלאכות ושגגות טובא הוו לשבת אחת ובגמרא (לקמן דף ע.) ליף פעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת ופעמים שאינו חייב אלא אחת על כל שבת ומסתברא דחיובא בחדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא ופטורא בשגגת שבת וחדון מלאכות דחדא שגגה היא:

אב

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פי"ח מהל' ע"ז הלכה ד סמג לאוין לא טוש"ע י"ד סימן קנט סעיף ג:

א ב מיי' פ"ז מהלכות שגגות הלכה ב:

ב ג שם הלכה ג:

רבינו חננאל

(כפסא). ת"ר נותנין בול של מלח לתוך הנר כדי שתאיר ותדליק. טיט וחרסית תחת הנר כדי שתמתין ותדליק. חמרא חייא לפום רבנן ותלמידיהון:

הדרן עלך במה אשה יוצאה

כלל גדול אמרו בשבת. אסיקנא

ליקוטי רש"י

גד גדי וסנוק לא. סתגגר ממלי ואלו אהכי עייפ. סיעוק לשון עייפות [פסחים ג:]. **העורכים לגד שלחן.** שם עכו"ם העשוים על שם המזל ובלשון משנה יש גד גדי וסיעוק לא [ישעיה סה. יא ופיין במהרש"א ח"א]. שכן עושין שמניחין שלחן ערוך ממאכל ומשתה לשם אותה עצודה זכה שקורין גד [סנהדרין צב.]. **חי אלהיך דן.** אחד מן הטעגלים שהעמיד ירבעם בדן [עמוס ח. יד]. **השובח עיקר שבת.** דסבור לא נכתבה שבת בתורה דהייבו העלם זה וזה בידו שגגת שבת ושגגת מלאכות. **חטאת אחת.** על כולן [לחדא] שגגה היא והתם ליכא למימר יימיס שבינתים הויין ידיעה דהא לא ידע לעולם עיקר שבת עד שילמוד. **היודע עיקר שבת.** שידע שלרבעים אבות מלאכות אסורות בשבת אבל אינו יודע שהיום שבת דהייבו שגגת שבת וחדון מלאכות ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה ולא נודע לו בינתים שחטא. **חייב על כל שבת ושבת.** מטאה אחת משום דיימיס שבינתים הויין ידיעה לענין שגגת שבת ואינו חייב על כל מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת דהא שגגת שבת וחדון מלאכות [אינו חייב אלא אחת] [כריתות טז:]. דלא אמרינן חדא שגגה אלא אמרינן יימיס שבינתים הויין ידיעה דדמי כמי שנודע לו בינתים דשבת הוי והוי כעשה מלאכה אחת בכמה העלמות [שם:]. **היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה.** ואומן שעשה בזו עשה בזו דשגג במלאכות הרבה בשבתות הרבה דסבור מלאכה זו מותרת חייב על כל מלאכה ומלאכה על שבת [אחת] [שם:].

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [תוספתא פרק ח], **ב)** [שם פרק ז], **ג)** [תוספתא פרק ב], **ד)** כריתות דף מז:, **ה)** פסחים ג:, **ו)** כריתות טז. עיי"ש, **ז)** ויקרא ד כח ועיין תוס' לקמן קה. ד"ה רבן גמליאל, **ח)** עיין שבועות יט., **ט)** יז., **י)** לקמן סט סע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמרא שתמצאל מסרה אבל אסרו חכמים בשבתי זכוכים: **(ב)** רש"י ד"ה שמנקעת וכו' ואיתי דגרסי מקבעת כל"ל ומיבע ביליס נמתק: **(ג) בא"ד** האפרוחים מחרחת **ס)** הקליפות:

תורה אור השלם

א) וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְיָ הַשְּׁכֵחִים אֶת הַר קָדְשִׁי הַעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן וְהַמְמַלְּאִים לַמְנִי מִמְסָךְ: [ישעיה סה, יא]

ב) הַנִּשְׁבָּעִים בְּאַשְׁמַת שֹׁמְרוֹן וְאָמְרוּ חַי אֱלֹהֶיךָ דָּן וְחַי דֶּרֶךְ בְּאֵר שָׁבַע וְנָפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ עוֹד: [עמוס ח, יד]

ג) כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנִדַּח עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר: [דברים כ, יט]

הגהות וציונים

מ) [בערוך ערך קבע איתא **מקבעת** ופי' כדאיתא ברש"י] (גלילון): **נ)** על פי המהרש"ל דפו"ר: **ג)** צ"ל אמר **מר** זוטרא (דפו"י, כת"י, ונכון. דק"ס): **ד)** צ"ל שנעשה (כת"י וכ"ה ברע"ב ובר"ן, ובדפו"ר "שנעשה"): **ס)** נדצ"ל אמר **ליי**: **ו)** יש להוסיף **ואיכא** ימי היתר (באה"מ): **ז)** צ"ל כרבי **אליעזר** ברבי שמעון (ב"ש): **ס)** וכ"ה בדפו"ר, (תוכן. דק"ס):

אב מלאכה ומלאכה [ט] א העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת: **גמ'** מ"ט תנא כלל גדול אילימא משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול וגבי שביעית נמי משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול והא גבי מעשר דקתני [י] כלל אחר ולא תני כלל גדול א"ר יוסי בר אבין שבת ושביעית דאית בהו אבות ותולדות תנא גדול מעשר דלית בה אבות ותולדות לא תנא כלל גדול ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר מאי אבות ומאי תולדות איכא אלא לאו היינו טעמא [יא] גדול עונשו של שבת יותר משל שביעית דאילו שבת איתא בין בתלוש בין במחובר ואילו שביעית בתלוש ליתא במחובר איתא [יב] וגדול עונשה של שביעית יותר מן המעשר דאילו שביעית איתא בין במאכל אדם בין במאכל בהמה ואילו מעשר במאכל אדם איתא במאכל בהמה ליתא ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר גדול עונשו של מעשר יותר משל פיאה דאילו מעשר איתא בתאנה וירק ואילו פיאה ליתא בתאנה וירק [יג] דתנן כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפיאה אוכל למעוטי ספיחי סטים וקוצה ונשמר למעוטי הפקר וגידולו מן הארץ למעוטי כמידין ופטריות ולקיטתו כאחת [יד] למעוטי תאנה ומכניסו לקיום למעוטי ירק ואילו גבי מעשר תנן [טו] כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ חייב במעשר ואילו לקיטתו כאחת ומכניסו לקיום לא תנן: רב ושמואל דאמרי תרוייהו מתניתין בתינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר לבין [טז] הנכרים אבל הכיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת ושבת תנן השוכח עיקר שבת לאו מכלל דהויא ליה ידיעה מעיקרא לא מאי כל השוכח עיקר שבת דהיתה שכוח ממנו עיקרה של שבת אבל הכיר ולבסוף שכח מאי חייב על כל שבת ושבת אדתני היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת ליתני הכיר ולבסוף שכח וכ"ש הא מאי היודע עיקר שבת מי שהיה יודע עיקרה של שבת ושכחה אבל

וגבי [יז] שביעית נמי כו'. הכי תנן בשביעית (פ"ז מ"ט) כלל גדול אמרו [יח] כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הצובעין ואינו מתקיים באדם פירות אבלה לחיה יש לו שביעית ולדמיו שביעית יש לו ביעור ולדמיו ביעור ועוד כלל אחר אמרו דקתני [יט] כל שאינו [כ] מאכל אדם ומאכל בהמה וכו' ומתקיים באדם יש לו שביעית ולדמיו בעור כלל הראשון שביעית ואין לו ביעור ואחרון אין לו ביעור ואע"ג דקתני התם [כא] בגמ' אחריתא כלל גדול אמרו בשביעית נמי ולא קתני בתריה כלל אחר כיון דקתני כלל קטן קמיה שייך למתני בתריה כלל גדול: **והא** גבי מעשר דקתני עוד כלל אחר אמרו כו'. תימה למה ישנה בראשון כלל גדול כיון דאינו גדול מן השני ול"ע:

דאית ביה אבות ותולדות. ואפילו לרבא דאמר במועד קטן (דף ג:) גבי שביעית אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא מ"מ מדרבנן מיהא אית ביה אבות ותולדות ומ"מ בעשר מיהא אבות ותולדות דמדאורייתא דגן ותירוש ויהר ומדרבנן כל מילי וי"ל דלא שייך להזכיר אבות ותולדות במילי דלית ביה איסור מלאכות ומ"מ וכללא אחר דשבת ושביעית ליתני נמי כלל גדול מהאי טעמא ויש לומר דלא צריך למיתני דאכלל גדול קמא קמי ה"ק עוד כלל גדול אחר אמרו:

גדול עונשו של שבת משל שביעית. לפירוש הקונטרס דמפרש בתלוש שנתלש קודם שבת וקודם שביעית משמע שרולה לפרש שביעית במחובר איתא היינו במחובר ערב שביעית ונתלש בשביעית ומילי באיסור פירות שביעית לאכילה וקשה לר"י דלפי' לא הוה ליה למימר אלא גדול עונשו של שבת ושביעית משל מעשר דאיתהו במאכל בהמה מה שאין כן במעשר ולמה ליה למימר כלל גדול עונשה של שבת משל שביעית אלא נראה לר"י דבמידי [כב] דאכילה דלא שייכא לענין שבת לא שייך למימר גדול שבת לא משביעית ולא ממעשר ולהכי לא קאמר גדול שבת ושביעית ממעשר אלא קאמר גדול שבת משביעית דאיסור מלאכות איתנהו אין בתלוש אין במחובר ואילו איסור מלאכות דשביעית במחובר איתא בתלוש ליתא וכן משמע בירושלמי [כג] דקתני שהשבת חלה על הכל ושביעית לא חלה אלא על עבודת הארץ בלבד:

ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר כו'. נראה לרש"א דאחריים לא שנו כלל גדול במעשר לפי שאינו גדול מפאה אלא מדרבנן אבל כלל גדול דשבת גדול משביעית מדאורייתא וכן של שביעית משל מעשר: **ואילו** פאה ליתא בתאנה וירק. לא דוקא תאנה דהא רוב אילנות אין לקיטתן כאחד ואינן רק מ' אילנות דחייב בפ"ק דפאה (מ"ה) דחייב בפאה אלא נקט תאנה משום דנלקטת כמה פעמים כדאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף כח:) אבל ג' פירי בחד יומא [כד] כגון תאנה ותירוש ויהר דכתיב בהו דגן וכתיב [כה] כי תבטון זיתך כי תבצור כרמך והא דדרש בת"כ [כו] יכול שאני מרבה קישואין ודלועין שיהיו חייבים בפאה ת"ל ובקולרכם את קיר ארלכם מה קיר ארלכם אוכל ונשמר כו' אסמכתא היא דהתם נמי [כז] דרש מעשר ירק מקרא אע"ג דהוי מדרבנן ומה אלא תקנו פאה בירק ובתאנה ודלמי לה כמו שתקנו מעשר מהן אומר ר"ת משום דאין לקיטתן כאחד דבר מועט הוא פאה דידה ויש הפסד לעניים בה יותר מן הריוח שמתבטלין לפי שאין יודעים זמן לקיטתן [כח] ודבר שאין מכניסו לקיום נמי לא חייב [כט] ויפסידו יותר ממה שירוחו במקום אחר [ל]: **ספיחי** סטים וקוצה. הא דלא קאמר סתם למעוטי מידי דלאו אוכל אלא נקט הני אומר ר"י משום דקנא הם לרחוים לאכילה וקמ"ל דאפילו הכי אין פאה נוהגת בהן וכן מצא רש"ס בתשובת רש"י והא דנקט ספיחים משום דשמא סטים וקוצה עצמם אינם רחוים כלל לאכילת אדם ולא הוה מידוש אי שמא הן אוכל גמור ולא ממעטינן:

גר שנתגייר בין הנכרים. בפני ג' ולא התיעוהו מצות שבת דאי נתגייר בינו לבין עצמו לא הוי גר כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף מז:): אבל

[ט] [כתיבות טז:], [כ] פאה פ"ל מ"ד ספסים נו: נדה כ, ג) מעשרות פ"ל מ"ל נדה כ, ד) לקמן סט. וא"ר שאם עשאן וכו' ע. חילוק מלאכות מגלן וכו', [ה] ויקרא כה ד-ה, [ו] דברים יח ד, [ז] ויקרא יט ט, [ח] תו"כ קדושים פ"א ה"ז, [ט] שביעית פ"ז מ"א, [י] עיין רש"י לעיל סו: ד"ה קשרי פואה ובתוס' הרא"ש שם, ולקמן פט: רש"י ד"ה בואה ובהגו"צ, [כ] פ"ח מ"א, [ל] ריש פירקין, [מ] דברים כד כ-כא, [נ] קדושים פ"א ה"ז, [ס] תו"כ בחקתי פ"ב ה"ט, [ע] עיין לעיל כג ריש ע"ב, [פ] תוס' ספחים נו: ד"ה כלל.

אחי"ת 1234567

הגהות הב"ח

(א) גמרא מעבר דקתני עוד כלל אחר:

הגהות וציונים

[א] יש להוסיף **אלא** גדול (כן מוכח ברש"י, דבש תמר, ב"ש): [ב] כת"י **במחובר איתיה בתלוש ליתיה** (וכ"ה ברש"י וכ"ה ישר, דק"ס): [ג] בין הנכרים (מהר"ם וכ"ה בתוס'): [ד] **כגון** שתי (כת"י): [ה] [צ"ל **שביעין**] (גליון): [ו] "תולדות" הוא דבור חדש: [ז] יש להוסיף **כלל גדול** במעשר: [ח] בכת"י עיקר **לצבע**: [מ] אמרו **בשביעית** (כ"ה במשנה): [י] תיבת "דקתני" ט"ס (ב"ש) והבאה"מ מגיה וקתני ועוד כלל אחר אמרו כל: [כ] בדפ"ר כל **שהוא** והמהדורא"א הגיה כל **שאינו** ועיין רש"ש: [ל] יש להוסיף **דאיסור אכי"לה** דלא: [מ] פי' כגון תאנה דבבוקר מתבשלת תאנה זו ובחצי היום אידך ואידך לערב (רבינו גרשום שם) אבל במשניות פאה פ"א מ"ד גורס בפירוש הרא"ש באות ה' **תלתא** פירי **בתלתא** זימי ועיין בתוס' בב"ב כ"ח ע"ב ובגליון שם על הגמרא: [נ] צ"ל לא **חשוב** (ב"ש):

ליקוטי רש"י

דאילו מעשר איתא בתאנה וירק. מדרבנן דמדאורייתא לא מיתחייב אלא דגן ותירוש ויהר. **כל שהוא אוכל** וכו'. בפאה כתיב (ויקרא יט) ובקולרכם את קיר וגו' דומיא דקיר דמכניסו לקיום ואיכא כל הני [נדה נ:]. **ונשמר.** שאינו מוקדר ומקפידין עליו לשומרו. **ומכניסו לקיום.** שמתקיים יומים רבים [ספסים נו:]. שאדם יכול לאוכלו [נדה שם]. **למעוטי ספיחי סטים וקוצה.** סטים קרוב"ל אלע"ז כרכום קולה גווד"ל בלע"ז [ב"ק קא:]. דאין אוכל אלא מין בצל. סטים, קרו"ג. קולה, ויטר"ל ולא ידענא אמאי נקט ספיחים ומדומה לי שהרלאוים לאויים לאכילה [נדה שם]. ספיחי סטים וקוצה קשין לאכילה אבל סטים וקוצה שאינם ספיחים חזו לאכילה. סטים, מורי"ל קרו"ג. קולה, וויטר"ל. **תאנה.** אינה מתבשלת כאחת אלא זו גמורה היום ואחרת יונאה בלילה כל יומות הקיץ [ספסים שם]. **ואילו לקיטתו כאחד.** דממעט תאנה ומכניסו לקיום דממעטו ירק [נדה שם]. **במידין ופטריות.** יונאין כמות שהן בלילה אחד ורחמנן ומגולין בגלוסקאות [לעיל ל:]. **טוליי"ל** בלע"ז שיצאו מלאלות הנעשים [תענית כג.]. מאורע יבקי שאין להם שרשים בארץ [נדרים נה:]. דלאו פירות הארץ מיהו [ר"ן שם]. מלאלומים הארץ הם גדלים על העצים ועל הכלים [ברכות מ:].

עין משפט נר מצוה

ג) **א** מי"ל שם הלכה ז ופ"ז מהלכות שבת הלכה ט:

רבינו חננאל

תנא כלל גדול הכא משום חומרא דשבת גדולה מכלל שביעית דאילו איסורא דשבת חלה בין בתלוש ובין במחובר ואיסורא דשביעית אינה אלא מן המחובר לקרקע. **ותנב איסורא דשביעית** גדולה מאיסורא דמעשר שהשביעית חלה באוכלי אדם ובאוכלי בהמה והמעשר אינו חל [אלא] על אוכלי אדם בלבד לפיכך קתני כלל גדול בשביעית. **ולבר קפרא** משום דעונש של מעשרות גדול מעונשה של פאה לפיכך תני כלל גדול במעשר. ותנא דידן שבת ושביעית דחומרא דאורייתא תני כלל גדול אבל מעשר כגון ירק וכיוצא בו דחומרא דרבנן הוא לא קתני כלל גדול.

רב נסים גאון

פרק ז **אמרו גדול עונשה של שבת יותר משל שביעית דאילו שבת איתא בין בתלוש ובין במחובר.** ודבר זה מפורסם וברור כי אפילו המוציא מרשות לרשות בשבת חייב חטאת והרובה מן המלאכות שאינן במחובר ודן ידועות ואין אנו צריכין למנותן: **ואילו שביעית במחובר איתא בתלוש ליתא.** ועיקר דילה בתורת כהנים הזרע והזמיר בכלל היו ולמה יצאו להקיש אליהן מה זרע חמר מיוחדין שהן עבודה בארץ ובאילן אף אין לי אלא דבר שהיא עבודה בארץ ובאילן. ועיקר דילה בפרק משקין בית השלחין (מועד קטן דף ג): **וגדול עונשה של שביעית יותר משל מעשר דאילו שביעית איתא בין במאכל אדם בין במאכל בהמה.** ועיקרה בתורה דכתיב (ויקרא כה) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך ובמשנה (שביעית פ' ד) כלל גדול אמרו בשביעית כל שהוא מאוכל אדם ומאוכל בהמה וממין הצובעים ואינו מתקיים בארץ יש לו שביעית ולדמיו שביעית: **ואילו מעשר במאכל אדם איתיה במאכל בהמה ליתיה.** עיקר דבר זה הוא כתוב בתורה (דברים יד) עשר תעשר את כל תבואת זרעך וסמיך ליה ואכלת דבר שהוא אוכל ובמשנה (מעשרות פרק א) כל שהוא אוכל:

גליון הש"ס

גמרא למעוטי תאנה. עיין ר"ס דף טו ע"ב תוס' ד"ה נהגו הטעם:

אבל לא שכחה מאי חייב על כל מלאכה ומלאכה. תימה לר"י מנא ליה למידק הכי אימא דלא שכחה כמו מלאכה ומלאכה אלא על כל שבת ושבת כמו בהכיר ולבסוף שכח ותנא הכיר ולבסוף שכח וכ"ש הא כדפרי' [1] ומה שפי' בקונטרס דלייק דחייב על כל מלאכה ומלאכה מדלא כייל להו מהדדי מי שידע עיקר שבת ושכחה והיודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת דהוה משמע דוקא על כל שבת ושבת ולא על כל מלאכה אין נראה לר"י דא"כ היכי פריך לעיל לתני הכיר ולבסוף שכח וכל שכן הא דמשמע דהא לא אינטריך למיתני והא נמי אינטריך לאשמעינן דאינו חייב על כל מלאכה ומלאכה ונראה לר"י דלעיל דקאמר ליתני הכיר ולבסוף שכח וכ"ש הא לא בעי למימר דלא ליתני כלל בשבת אלא ה"פ מדקתני חייב על כל שבת ושבת ולא קתני אינו חייב אלא על כל שבת דהוה משמע ולא על כל מלאכה ומלאכה משמע דעיקר מתניתין חיובא אתא לאשמעינן דחייב על כל שבת ושבת ולא פטורא דאינו חייב על כל מלאכה ומלאכה ואם כן ליתני הכיר ולבסוף שכח דהוי רבותא טפי וכ"ש הא דחייב על כל שבת ושבת ולא הוה צריך למתניה בהאי בבא אלא ה"ל ליתני בתר הכי בבא אחריתי היודע עיקר שבת אינו חייב אלא על כל שבת ושבת ולא הוה מצי לאשמעינן דחייב על כל מלאכה ומלאכה אלא על כל שבת ושבת (ב):

ליתני היודע עיקר שבת וכ"ש הא. תימה לר"י לרבא [3] דאמר בכריתות בסוף פרק אמרו לו (דף מח:) דזדון שבת ושגגת מלאכות לא מיחייב אלא על שבת ושבת ודייק מתניתין דהכא דלא קתני חייב על כל אב מלאכה ומלאכה אלא כל שבת ושבת ולדידיה היכי פריך הכא ליתני היודע עיקר שבת הא לא מצי לאשמעינן הכי דאם כן הוה משמע דלא מיחייב היודע עיקר שבת אלא על שבת ושבת ותירץ דהכי פריך דליתני היודע עיקר שבת דחייב אלא אב מלאכה אלא על כל שבת ושבת ורשב"ל מפרש דאי הוה תני בהדיא היודע עיקר שבת חייב על כל אב מלאכה ליכא למידק דלא מיחייב אלא על שבת מדלא קתני חייב על כל אב מלאכה אלא על כל שבת אלא לריך למיתני דמרישא שמעינן ליה דקתני בהכיר ולבסוף שכח דחייב על כל שבת ושבת כ"ש יודע עיקר שבת כדאמר לעיל: **וכ"ש** האי. ה"נ לא בעי למימר דלא לתני' כלל במשנה דאם כן הוה אמינא דחייב נמי על כל שבת ושבת ואינו כן לרבה בכריתות אלא ליתני בבא אחריתי היודע שהוא שבת אינו חייב על כל שבת.

כי הכיר ולבסוף שכח דמי. פירש בקונטרס דלהכי לא תנא במתניתין שכח [2] מעיקרו דהיינו חיטוא שנשבה דלא מיתא דהכיר ולבסוף שכח אם כן אינו חייב על כל שבת ושבת דהוי רבותא טפי ומיהו קשה לר"י דמ"מ ליתני חיטוא שנשבה לומר דפטור כרבי יוחנן וריש לקיש והדר ליתני הכיר ולבסוף שכח:

אבל תינוק שנשבה פטור. פירש בקונטרס דקסבר אומר מותר אנוס הוא ואין נראה דטעמייהו כמונח דאמר בסמוך וטעמא דמונח מפרש לקמן דליף מקרא והא דאמר בפ"ב דמכות (דף ז:) גבי גלות בשגגה פרט למזיד ומפרש (מצי) [ל"ל רבא [4]] פרט לאומר מותר ופריך ליה (רבא) [ל"ל מצי] אומר מותר אנוס הוא לאו דוקא קאמר אנוס דבכל מקום מחייבין ליה אלא לגבי גלות דוקא ממעט (מצי) [ל"ל רבא] אומר מותר משום דטובא בשגגה כתיב התם דהא בפירקין (ג) מחייבי אומר מותר בע"ז ובחלב אע"ג דכתיב בהן בשגגה (ורבא) [ל"ל ומצי] פריך ליה אומר מותר אנוס הוא ולא הוה ליה למיתני בברייתא בשגגה פרט למזיד אלא פרט לאנוס דיותר דמי וקרוב לאנוס מלמזיד: **וחייב** על הדם אחת. אע"ג דמילתא דפשיטא היא דאכל מה שאכל דם אינו חייב אלא אחת כיון שאין בדם חילוק איסור כמו בשבת חילוק מלאכות וכל אדם נמי בלא חילוק שנשבה אכל דם ודם אינו חייב אלא אחת אלא אומר ר"י דמיירי דאפי' אכלן בכמה ממחויין דלר"י [5] (לקמן דף עח.) אדם אחד חייב על כל ממחוי אפי' בהעלם אחד וכחילוק שנשבה אינו חייב אלא אחת אך קשה לרשב"ל דמאי אינטריך הו לאשמעינן ולמתני ועל החלב אחד:

כל שכן שהוספת. כדפירש בקונטרס דלקח בזו מחייב ומחייב נמי כי ליכא ידיעה בשעת מעשה דהא רבי יוחנן וריש לקיש סברי כמונח ומחייבי הכיר ולבסוף שכח ותניא נמי לקמן שגג בזה ובזה זהו שוגג האמור בתורה ומוקמינן לה כמונח ואיהו טעמא משום דסברא הוא דלא איתקש שוגג למזיד לאפוקי ליה ממשמעות שגגה דאדרבה שוגג משמע דליה ליה ידיעה בשעת מעשה ולא אתא היקשא אלא לחייב נמי כי אית ליה ידיעה בשעת מעשה ומיהו קשה לר"י דהא פטרי מהיקשא תינוק שנשבה מהאי טעמא נמי יפטור הכיר ולבסוף שכח:

מה

אבל לא שכחה מאי [א] חייב על כל [6] מלאכה ומלאכה אדתני היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל [6] מלאכה ומלאכה ליתני היודע עיקר שבת וכל שכן הא אלא מתניתין כשהכיר ולבסוף שכח ודרב ושמואל נמי כהכיר ולבסוף שכח דמי והכי איתמר רב ושמואל דאמרי תרוייהו *אפילו תינוק שנשבה בין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים כהכיר ולבסוף שכח דמי וחייב ורבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו דוקא הכיר ולבסוף שכח אבל תינוק שנשבה בין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים פטור מיתיבי כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא אחת כיצד תינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר בין הנכרים ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת וחייב על הדם אחת ומונבז פוטר וכך היה מונבז דן לפני רבי עקיבא הואיל ומזיד קרוי חוטא ושוגג קרוי חוטא מה מזיד שהיתה לו ידיעה אף שוגג שהיתה לו ידיעה אמר לו ר' עקיבא הריני מוסיף על דבריך אי מה מזיד שהיתה הידיעה בשעת מעשה אף שוגג שהיתה לו ידיעה בשעת מעשה אמר לו הן וכל שכן שהוספת אמר לו לדבריך אין זה קרוי שוגג אלא מזיד קתני מיהא כיצד תינוק בשלמא לרב ושמואל ניחא אלא לרבי יוחנן ולרבי שמעון בן לקיש קשיא אמרי לך רבי יוחנן וריש לקיש לא מי [2] איכא מונבז דפטר אנן דאמרינן כמונבז מאי טעמא דמונבז דכתיב [א] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה וסמיך ליה [ב] והנפש אשר תעשה ביד רמה הקיש שוגג למזיד מה מזיד שהיתה לו ידיעה אף שוגג שהיתה לו ידיעה ורבנן האי תורה אחת מאי עבדי ליה מיבעי להו [6] לכדמקרי ליה ר' יהושע בן לוי לבריה תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה וכתיב וכי

מנו על כל שבת ושבת ואינו כן לרבה בכריתות אלא ליתני בבא אחריתי היודע שהוא שבת אינו חייב על כל שבת.

כי שכח מיחייב על כל אב מלאכה אל כל שבת דלא לריך למיתני דמרישא שמעינן ליה דקתני בהכיר ולבסוף שכח דחייב על כל שבת ושבת כ"ש יודע עיקר שבת כדאמר לעיל: **וכ"ש** האי. ה"נ לא בעי למימר דלא לתני' כלל במשנה דאם כן הוה אמינא דחייב נמי על כל שבת ושבת ואינו כן לרבה בכריתות אלא ליתני בבא אחריתי היודע שהוא שבת אינו חייב על כל שבת.

כי הכיר ולבסוף שכח דמי. פירש בקונטרס דלהכי לא תנא במתניתין שכח [2] מעיקרו דהיינו חיטוא שנשבה דלא מיתא דהכיר ולבסוף שכח אינו חייב אלא חטאת אחת ורב ושמואל הוסיפו אפילו קטן שנשבה לבין ע"ג דהכהיר ולבסוף שכח דמי וחייב חטאת ורבי יוחנן וריש לקיש אמרי קטן שנשבה בין ע"ג פטור. **ואותיבנא עליהו מהא דתניא השוכח עיקר שבת** ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת וחייב על ע"ז אחת. פירש אם עבד ע"ז הרבה דינו כדין שבת וכן כל מצוה ומצוה אינו חייב אלא בכל מצוה אחת ומונבז פוטר בכל. **ומשני רבי יוחנן וריש לקיש אנן דאמרינן כמונבז.** דסבר כיון דלא הויא ידיעה ליה בתחלה בעיקר שבת אף על גב דבתר דעבדיר מלאכות הרבה בשבתות הרבה אתיידע ליה איסורא דשבת לא מחייב וכי אמרו רבי יוחנן ור"ל דאנן כמונבז סבירא לן בהאי לחודי דפטר קטן שנשבה בין הנכרים אבל בהאי דבעי ידיעה למונבז בשעת מעשה שידע

מסורת הש"ס עם הוספות

[6] ימות דף ע. סוריות ס.. [7] שבועות לא ע"ב.

תוספות ישנים

א) ומיקי אמת שהיא סגה בין שגגת שבת וזדון מלאכה בין בזדון שבת ושגגת מלאכה כפי' לא נמנון לרבי מייא. והגה שהיא אמת בהכיר ולבסוף שכח:

ב) לר"י דפי' דחייב מלא קתני לה בכל אתריתי ולא שיפרש אינו חייב על כל מלאכה [2] לא נמייב לי דהא לא אילטריך למיתני בבא אחריתי דמיפיא דמשמעינן מדקתני היודע שהוא שבת חייב על כל מלאכה ומשמע הא שכחה אינו חייב על כל מלאכה. ועוד מאי פריך בסמוך ליתני היודע עיקר שבת וכ"ש הא אמאי הוי צריך למיתני היודע עיקר שבת אינו חייב על כל מלאכה. שמעינן לה מדלא אתי בבא אחריתי דכפרי' [3]. והיה ר"ל דלעיל פריך ליתני הכיר ולבסוף שכח בהדיא וכ"ש היודע עיקר שבת ולא הוי צריך כלל למיתני חייב על כל שבת דשמעינן מכ"ש דהכיר ולבסוף שכח שאינו [4] חייב על כל מלאכה. [5] מדקתני בסיפא היודע שהוא שבת אי מה בבא דעיקר שבת דאינו חייב ולבסוף שכח פריך שפיר אבל לא שכחה אמאי חייב על כל מלאכה. דאי אינו חייב כמו בשכחה א"כ אמאי נקט היודע עיקר שבת דמשמע מכל דאיירי בהכיר ולבסוף שכח דהוי משמע רבותא טפי אלא אלא בשלא שכחה חייב על כל מלאכה ומלאכה אם כן אינו חייב אלא אחת ולא בשלא שכחה [5] הוי ידיעה ליה מכ"ש דכפרי' [6] דמיירי בהכיר ולבסוף שכח ולא שכחה לא שמעינן מפיפא אלא אדרבה משמע דוקא לא שכחה אבל אינו חייב אלא אחת ומיהו לא מיבעי ליה דאם אינו חייב אלא אחת אמאי לא אמר דאינו חייב אלא אחת אלא אמר אינו חייב אלא אחת ולא אמר אינו חייב אלא אחת אלא אמר אינו חייב אלא אחת אלא אמר אינו חייב אלא אחת אל

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) [לקמן דף קנג: ע"ש], ג) יומא פ. תוספות ב. יפ. ע"ש מוקין ס: ג) שבועות כו: וש"נ, ד) לקמן עב. [לו:] [לעיל יז:], ה) לעיל י: לקמן ע: עב. לו: כריתות ב: ו) עי' לעיל ו: בתו"י אות א, ז) [עי' תוספות מגיגה יז: ד"ה דכתיב ומוקי לעיל ו: ד"ה הא קמ"ל], ח) [לקמן פ: עג. קנג: סנהדרין סו:], ט) [שוטה כו: וש"נ], י) שבועות יט ע"ב.

תוספות ישנים

א) דהמ"ל ולאי ליכא למימר דשגג בכרת דל"כ היינו רבנן. ועוד כיון דמקיים שוגג למזיד בכרת [ב] אית לן למימר דמכרת אית ליה ידיעה בשעת מעשה. ועוד דשגגת נמי אפילו לרבנן לא מיתקיין:

ב) לא מצי למימר דידע לי' בגלוי דמחמת למ"ד בפר' בתרא דאין בו מטמא דכיון דטבול דעלמו מוחר כל המלאכות כ"ש שטבול שאינו מוחזר על בהמתו. ולא מצי למימר דידע ליה בהעברה אלינא דרבי יוסי דהא קתני ליה במתניתין. ולריכא למימר דידע לה בחולדה דכיון דלא ידע אבות כ"ש מולדות. ולריכא למימר דידע לה בקבילה דאפ כן לא אב מידיעתו הוא. ואין סברא לומר כגון שטעה בשיעורין כגון דסבר דלא מיתייב אלא בהעביר ה' אמות בכשות הרבים או בחופר ג' תפירות וכותב ג' חותמות דלא שכיח שיעבה ויאמר מדעתו שיעור אחר:

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה ואליבא דרבי עקיבא דאמר דאמר בשבת כה ע"ב ותף ל ע"ב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה ע"ז וכו' דמשמע מה שצויתי שלא לעשות. עיין בב"ק דף קט ע"ב תוס' ד"ה מאי לאו: שם ד"ה כגון ששגג וכו' אבל לרבי דנפקא ליה מגז"ש. עיין במיוחסי הר"ן שבועות דף ה ס"ל וכמ"ש הרמב"ן שם:

תורה אור השלם

א) וְכִי תִשְׁגוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: [במדבר טו, כב]

ב) וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה מִן הָאֶזְרָח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: [במדבר טו, ל]

ג) אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגֶגָה וְאָשֵׁם: [ויקרא ד, כב]

ד) וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: [ויקרא ד, מז]

הגהות וציונים

מ) נדצ"ל שגגתו חטאת וכו' על שגגתו (דבש תמר, ב"ש) אולם התוס' בהוריות ח ע"א ד"ה אין מישב גירסא שלפנינו בדוחק (דבש חמר): כ) בכת"י ודפו"י כגון: ג) בש"ס החדשים סבבו תיכת "בשגגה" למיותר (ולגי' זו ילפי' לה מחטאת סתם ויקרא ד, כז) ושגגה היא כי כן כתיב בשעיר נשיא (ויקרא ד, כב) וכ"ה בכל המקומות שציין במסורת הש"ס ובת"כ (רש"ש): ל) ברש"י תולין ה ע"א ד"ה השב הביא גירסת התו"כ היושב מידיעתו עיי"ש: ס) הואיל והידוש הוא כצ"ל רש"ל (גלילן): ו) בדפו"י כאן הס"ד ומה"ד שגגה במאי. במאי קאמרי: ו) נדצ"ל שהקרבן (ותיבת "שאז" מיותר): מ) צ"ל דשגגת רש"ל (גלילן): מ) יש להוסיף והידוש הוא (באה"מ): י) יש להוסיף דר' יהושע בן לוי (ב"ש): כ) צ"ל אמר: ל) נדצ"ל ודאי: מ) נדצ"ל דבכרת:

מה ע"ז שחייבים על זדונו כרת. ופ"ת מ"מ היקשא דשוגג למזיד למה לי דלפילו לא הוי כתיב התם קרא דוהנפש אשר תעשה ביד רמה ילפינן שפיר מע"ז שחייב על זדונה כרת כו' וי"ל דלית לן לאקושה לע"ז אלא ממאי דכתיב בהאיש פרשה כדמשמע מתוך פירוש הקונטרס ולהכי אצטריך לאתויי הכא והנפש אשר תעשה תדע דהא לא ילפינן מע"ז דמיבעי על זדונו סקילה כע"ז משום דלא כתיב סקילה בהאיש פרשה אלא כרת והא דממעטינן בריש פרק בתרא דמכות (דף יג:) פסח ומילה מקרבן אע"פ שיש בהן כרת משום דמה ע"ז דאמר רחמנא לא תעביד והכי קוס עשה מינהו היינו נמי משום דכתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה ° דמשמע מה שלויתי אלא לעשות וא"ת דבנן דהכא ר' עקיבא ור' עקיבא אית ליה בפ"ק דכריתות (דף ז:) דהאי קרא דמגדף במבכך אית הטא כתיב וי"ל דלישנא דנקט הכא הוקשה כל התורה כולה לע"ז נקט אליבא דרבנן דרבי עקיבא אבל לר"ע אית לן לאמיר דהוקשה כל התורה כולה למבכך אית הטא וא"ת ולמונבז המי דרשא דר' יהושע בן לוי ומאמר ר"י דנפקא ליה כדדרים רבי בפ"ק דיבמות (דף ט.) ובפ"ב דהוריות (דף ח.) נאמר כאן ומודעה המטמא אשר מטמא עליה ונאמר ואשה אל אמותה לא תקח לגרור לגלות ערותה עליה: **אלא** למונבז שגגה במאי. לא מצי למימר שגגה בלאו והיד בקרבן דאין סברא לחייב בהיד בקרבן דלא אב מידיעתו הוא וליכא נמי למימר שגג בלאו וקרבן דסברא הוא דכיון דמקיים למזיד אפי' מזיד בכל דבר ושוגג רק בדבר אחד דהיינו בקרבן יש לנו לחייבו א) ומיהו היכא דליכא סקילה בעינן שיהא שוגג גם בסקילה דאי הוה מזיד בסקילה אין לחייבו בקרבן דכיון דאיתו אב מסקילה פשיטא שאפילו היה יודע שחייב גם קרבן אלא היה אב ולא אב מידיעתו הוא ואע"ג דבהיד בכרת חייב ליה אב מידיעתו לקרבן היינו משום דכרת אפשר בתשובה ועוד דגבי כרת שייך אפיר לחייבו אם היה יודע שחייב כרת עם הקרבן היה אב: **כגון** ששגג בברת אע"פ שהזיד בלאו. וטעמא דר' יוחנן משום דלא כתיב אלא בהיקשא דר' יהושע ולא כתיב אלא כרת בהיה עניינא ולהכי בעי מ"ט דרים לקים ולא בעי מ"ט דר' יוחנן וא"ל דרבי יוחנן מיירי אליבא דרבנן דאית להו היקשא דרבי יהושע בן לוי ° אבל לרבי דנפקא ליה מג"ש דעליה מודה רבי יוחנן דבעי עד שיהא שוגג בלאו וכרת דהא כתיב בהנהו קרא ואשה אל אמותה לא תקח וגו':

אמר קרא אשר לא תעשינה בשגגה. קשה לר"י מנא ליה לרים לקים דרבנן דרבי הכי ומנו שגגת לאו וליכא למימר דמשמע ליה למדרש קרא הכי דהא ע"כ סברא ליה דאין סברא לדרוש כן דהא איהו סבר כמונבז כדאמר לעיל ומונבז לא בעי שגגת לאו אלא שגגת קרבן גרידא דבהדיא מנא לקמן דו שאמר יודע אני שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן אם לאו חייב דאוקימנא כמונבז. **בהאי סברא** בתרא דמונבז רבי יוחנן ור"ל לא סבירא להו בהיקשא וקא מפרש ר' יוחנן כטעמא דרבנן כיון ששגג בברת אע"פ שהזיד בלאו חייב חטאת ור"ל אמר אינו חייב חטאת עד שישגוג בלאו וכרת. ומוחבינן על ר"ל הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן בר' יוחנן אם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ואוקימנא בזדון שבת ושגגת מלאכות **בשלמא** לר' יוחנן כגון שהזיד בלאו. פי' ידע שהיא היום שבת וידע שהעבודה מלאכה (חייב כרת) [ועובר בלאו] אמרי' כיון ששגג [בברת] אף על פי שהזיד בלאו שגגה היא וחייב חטאת. אלא לריש לקיש דאמר עד ששגגת בלאו וברת זדון שבת היכי משכחת ליה. ומשני כגון **דידע לשבת בתחומין.** אמרת אין השבת אסור אלא בתחומין כדכתיב אל יצא איש ממקומו וגו' וכרבי עקיבא דסבר תחומין דאורייתא כדמפרש בסוטה פ' ה' ואף על גב דדחי התם ואמרינן (ערובין ס:) לית דחש להא דרבי עקיבא: **אמר אביי הכל מודים בשבועת ביטוי** שאין חייבין עליה קרבן עד ששגוג בלאו שבה. מאן הכל מודים רבי יוחנן דסבר עד ששגוג בברת והאי כיון דלית בה כרת בעי שגגה בלאו. **ואמרינן פשיטא** מהו דחימא הואיל וחדוש הוא דלא אשכחן בכל התורה לאו שאין בה כרת שמייתי קרבן והכא בשבועת ביטוי מייתי קרבן אע"פ שאין בה כרת הוה אמינא כי שגג בקרבן (נמי) כלבד [נמי] מחייב קמ"ל דלא מחייב רבי יוחנן עד שישגוג בלאו שבה. קמ"ל דכל לאו בשבותה שחייבין עליו מלקות בלבד ואין בו כרת אינו חייב עליו חטאת וכי אינו חייב חטאת אלא על דבר

חשק שלמה על רבינו חננאל

מ) ע"ש דלא מייני כלל מדין מחומין דלחוייתא. אבל מ"מ יש לגמוד מהסם דגם בדין מחומין לחוייתא לא קמ"ל כ"ע. ועיין חוס' סם ד"ה ליח הוי"ק:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

רב נסים גאון

מצוה שהיא בדברו של הקב"ה וצוה על ידי משה הוי אומר זו ע"ז:

עין משפט נר מצוה

ה א מי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה ב:
ו ב ג מי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה ב סמג עשין לג:
ז ד מי' סם ופ"ז ה"ג:

רבינו חננאל

שהיא מעשה שבת ויודע שהעושה מלאכה זו חייב עליה לאו וכרת וכי לא שגג אלא בקרבן בלבד וסבר כל כי האי גוונא הוא דחייב חטאת וזולתי כן פטור. וכדתניא אמר אני יודע שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן אם לאו חייב דאוקימנא כמתבז. **בהאי סברא** בתרא דמונבז רבי יוחנן ור"ל לא סבירא להו בהיקשא וקא מפרש ר' יוחנן כטעמא דרבנן כיון ששגג בברת אע"פ שהזיד בלאו חייב חטאת ור"ל אמר אינו חייב חטאת עד שישגוג בלאו וכרת. **ומוחבינן** על ר"ל הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן בר' יוחנן אם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ואוקימנא בזדון שבת ושגגת מלאכות **בשלמא** לר' יוחנן כגון שהזיד בלאו. פי' ידע שהיא היום שבת וידע שהעבודה מלאכה (חייב כרת) [ועובר בלאו] אמרי' כיון ששגג [בברת] אף על פי שהזיד בלאו שגגה היא וחייב חטאת. אלא לריש לקיש דאמר עד ששגגת בלאו וברת זדון שבת היכי משכחת ליה. ומשני כגון **דידע לשבת בתחומין.** אמרת אין השבת אסור אלא בתחומין כדכתיב אל יצא איש ממקומו וגו' וכרבי עקיבא דסבר תחומין דאורייתא כדמפרש בסוטה פ' ה' ואף על גב דדחי התם ואמרינן (ערובין ס:) לית דחש להא דרבי עקיבא: **אמר אביי הכל מודים בשבועת ביטוי** שאין חייבין עליה קרבן עד ששגוג בלאו שבה. מאן הכל מודים רבי יוחנן דסבר עד ששגוג בברת והאי כיון דלית בה כרת בעי שגגה בלאו. **ואמרינן פשיטא** מהו דחימא הואיל וחדוש הוא דלא אשכחן בכל התורה לאו שאין בה כרת שמייתי קרבן והכא בשבועת ביטוי מייתי קרבן אע"פ שאין בה כרת הוה אמינא כי שגג בקרבן (נמי) כלבד [נמי] מחייב קמ"ל דלא מחייב רבי יוחנן עד שישגוג בלאו שבה. קמ"ל דכל לאו בשבותה שחייבין עליו מלקות בלבד ואין בו כרת אינו חייב עליו חטאת וכי אינו חייב חטאת אלא על דבר

א) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וכתיב ב) והנפש אשר תעשה ביד רמה ג) הוקשו כולם לע"ז א) מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ושגגתו מ) חטאת אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת | ואלא מונבז שגגה במאי כגון ששגג בקרבן ורבנן ב) שגגת קרבן לא שמה שגגה ורבנן שגגה במאי רבי יוחנן אמר ג) כיון מ) ששגג בברת אף על פי שהזיד בלאו וריש לקיש אמר עד שישגוג בלאו וכרת אמר רבא מאי טעמא דרשב"ל אמר קרא ב) אשר לא תעשינה (בשגגה מ)) ואשם עד שישגוג בלאו וכרת שבה ורבי יוחנן האי קרא דרשב"ל מאי עביד ליה מיבעי ליה ° לכדתניא ד) מעם הארץ פרט למומר רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי שמעון אשר לא תעשינה (בשגגה מ)) ואשם ב) השב מ) מדיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מדיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו: תנן ד) אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה ° מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן ד שאם עשאן כולן בהעלם אחד) חייב על כל אחת ואחת היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות בשלמא לרבי יוחנן דאמר כיון מ) ששגג בברת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה כגון דידע לה לשבת בלאו אלא לר"ש ב"ל דאמר עד שישגוג בלאו וברת דידע ליה לשבת במאי) דידעה ° בתחומין °) ואליבא דר"ע מאן תנא להא דתנו רבנן שגג בזה ובזה זהו שוגג האמור בתורה הזיד בזה ובזה זו היא מזיד האמור בתורה שגג בשבת והזיד במלאכות או ששגג במלאכות והזיד בשבת או שאמר יודע אני שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע שחייבין עליה קרבן או לא חייב כמאן כמונבז אמר אביי הכל מודים בשבועת ביטוי שאין חייבין עליה קרבן עד ששגוג בלאו שבה הכל מודים מאן ר' יוחנן פשיטא כי קא"ר יוחנן היכא דאיכא כרת אבל הכא דליכא כרת לא סד"א הואיל מ) וחייב קרבן חידוש הוא דבכל התורה כולה לא אשכחן לאו דמייתי עליה קרבן והכא מייתי כי שגג בקרבן נמי ליחייב

קמ"ל

דידע להו בתחומים ואליבא דרבי עקיבא. כמה דאמר ר' עקיבא במסכת סוטה בפ' כשם שהמים בודקין אותה (דף כז) בו ביום דרש רבי עקיבא ומרותם מחוץ לעיר ומקרא אחד אומר מקיר העיר וחוצה אלף אמה אי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים אמה ואי אפשר לומר אלפים שכבר נאמר אלף ולמה נאמר אלפים אלא אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אלף אמה מגרש ואלפים שדות וכרמים ואמרו בגמרא

מאמר לעבור על שבועתו ורש"י פירש דבשעת אמילה שכח שנשבע ואין נראה לאין זה קרוי שגג בלאו שכה במה שאינו נזכר שנשבע: הא